

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

НОВА ВИЗИЈА НА ЧОВЕКОТ:

КАКО ХРИСТИЈАНСТВОТО ЈА ПРОМЕНИ ПОЛИТИЧКАТА ЕКОНОМИЈА

од Мицхаел Новак

Автор на Духот на Демократскиот Капитализам

Еден од најголемите религиозни писатели на 20-от век, Мајкл Новак, се обрати на темата: односот помеѓу религијата и економијата. Тој аргументира дека Христос ја револуционаризираше човековата претстава за политичката економија на најмалку седум важни начини.

Оваа презентација беше подготвена за еден семинар во 1994 год. во Краков, Полска, за Центесимус Аннус и Слободното Општество и за еден семинар одржан во Ноември 1994 год., спонзориран од Хилсдејл Центарот за Конструктивни Алтернативи, "Бог и Човекот: Перспективи за Христијанството во 20-от Век".

Со векови, научниците и важните луѓе го проучуваа влијанието на Библијата врз нашата религија, политика, образование и култура, но многу малку сериозно внимание му беше посветено на нејзиното влијание врз нашата економија. Како да нашите дејности на пазарот немаат ништо заедничко со нашите духовни верувања. Ништо не може да биде подалеку од вистината. Мојата цел овде е да покажам како Христијанството, а посебно Исус, ја револуционаризира политичката

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

економија на античкиот свет и како таа револуција сеуште длабоко го влијае нашиот свет денес.

Сакам да Ви предложам да ја разгледате следната теза: Најмалку седум придонеси направени од Христијански мислител, кои медитирале врз зборовите и делата на Исус Христос, ја променија визијата за доброто општество, предложена од класичните писатели на Грција и Рим и ги направија можни одредени модерни концепти на политичката економија. Бидете предупредени дека зборуваме за фундаментални прашања. Она што следува понатаму воопшто нема да биде лесно.

Бидете предупредени, исто така, дека јас сакам да ѝ пристапам на оваа тема на начин разбирлив за световните мислител. Не морате да бидете верник на Исус за да ја сфатите уверливоста на мојот аргумент. Во тој дух, да почнам, најпрво, со цитатот на Рицхард Рортс, кој еднаш напиша дека како прогресивен филозоф тој му должи повеќе на Исус за одредени клучни напредни поими, како што се сочувството и еднаквоста, отколку на кој и да е класичен писател. Аналогно на тоа, во неговата книга "Зошто јас не сум Христијанин" - Берtrand Русселл, призна дека, иако тој го смета Исус за не повеќе од хуманистички морален пророк, модерниот прогресивизам му е должен на Христос за идеалот на сочувството.

Накратко, со цел да ги препознаете суштинските придонеси што доаѓањето на Христос им ги донесе на модерните движења на политичката економија, не морате да бидете Христијанин. Можете да имате прилично световен поглед на светот, па сепак да дадете кредибилитет онаму каде што кредибилитетот е заслужен.

Овде, тогаш, се седумте главни придонеси направени од Исус за нашите модерни претстави за политичката економија.

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

ДА СЕ ДОНЕСЕ ЈУДАИЗМОТ НА ДРУГИТЕ НАРОДИ

Од Ерусалим, што ги отвора крстопатите меѓу трите континенти, кон Исток и Запад, Север и Југ, Исус донесе признавање на Еден Бог, Создателот. Името што овој Бог си го дал самиот себе си е: И АМ ЊХО И АМ, или ЈАС СУМ ТОЈ ШТО СУМ (во Библијата на македонски преводот гласи: ЈАС СУМ ОНОЈ КОЈ ВЕЧНО ПОСТОИ). Тој е за разлика од сите нас, кои немаат неопходен или постојан посед на постоењето. Тој е Оној кој Е; другите нешта се тие кои што се, но исто така и не се.

Тој е Создателот на сите нешта. Сите нешта кои се, зависат од Него. Како што сите нешта потекнуваат од Неговото дејство на нивното создавање, така тие зависат од Него и за нивното одржување во егзистенција - нивното "стоење надвор од ништото" ШЕц + сестере, лат., да се стои надвор одК.

Терминот "Создател" подразбира слободна личност; тој сугерира дека создавањето било слободен акт, акт што не потекнал од неопходност. Тоа било акт на интелигенција, тоа било избор, и тоа било по волја. Создателот знаел што прави, и тоа било по Негова волја; што значи, "Тој виде дека тоа е добро". Од овој поим за Единиот Бог/Создател, следуваат три практични природни последици за човековото дејство.

Биди интелигентен. Направени по лика на Бог, ние треба да бидеме внимателни и интелигентни, како што е нашиот Создател.

Имај доверба во слободата. Бидејќи Бог нас не сака, затоа нам ни прилега да одговориме со љубов. Зашто, кога не создавал Тој знаел што правел и Тој тоа и го сакал, ние ги имаме сите причини да имаме

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

доверба во Неговата волја. Тој не создал нас со разбирање и со слободна волја; создавањето било слободен акт. Бидејќи Тој не создаде нас во Неговиот лик, ние треба да речеме заедно со Џеферсон: "Господ Кој ни даде живот, ни даде слобода."

Разбери дека историјата има почеток и крај. Во одреден момент, времето било создадено од Бога. Време насочено кон "градењето на Царството Божје . . . како на земјата така и на небото." Создаденото е насочено кон конечното обединување со својот Создател.

Како што многу научници забележале, идејата за "прогрес", како и идејата за "создавање" - не се грчки идеи - ниту пак се римски. Грците повеќе сакале поими за неопходното процесирање на светот од Прв Принцип. Додека во ограничена смисла тие го разбирале прогресот на идеи, способности и технологии и исто така виделе како тие можат и да се изгубат, во општа смисла тие гледале на историјата како на круг кој е во бесконечно вртење. Нив им недостасувал поим за историски прогрес. Идејата за историјата како категорија различна од природата е повеќе хебрејска отколку грчка идеја.

Аналогно на тоа, како што Лорд Актон расправаше во есеите што тој ги подготви за неговата Историја на Слободата, слободата е идеја што се совпаѓа со ширењето на Христијанството. Да бидеме прецизни, идејата за слободата е еврејска идеја. Секоја приказна во Библијата зборува за драма која што вклучува човечка волја. Во една глава, кралот Давид е верен на својот Господ; во друга неверен. Неизвесноста секогаш лежи во тоа што ќе одбере тој понатаму. Но, и покрај тоа, Јудаизмот не е мисионерска религија; вообичаено е да се прими Јудаизмот со тоа што човек ќе се роди од Еврејска мајка; во оваа смисла, Јудаизмот е вкоренет во потеклото повеќе отколку во слободата. Над оваа граница, Христијанството го рашири поимот за

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

слобода и го направи универзален. Христијанската идеја на слободата останува вкоренета во слободата на Создателот, како во Јудаизмот. Преку Христијанството, Еврејската идеја станува наследство на сите други народи на земјата.

Признавањето на Единиот Бог/Создател значи дека фундаменталниот однос на човечките суштества спрема Бог е, и треба да биде, чувствителност. Сè што ние сме, сме примиле од Бога. Ова е точно како за нашето создавање така и за нашето спасение. Бог дејствува прв. Ние на тоа се одгласуваме. Сè е дар. "Сè, на што погледнуваме е благословено" (Seatc). "Милоста е насекаде" (Бернанос). Поради тоа, нудењето дар за благодарност (англ., тханксгивинг) е нашата прва морална должност.

Тешко е да се извлечат, во едно кратко изложување, сите импликации за политичката економија, од фактот дека историјата започнува во слободниот акт на Создателот, Кој ги направи луѓето во Неговиот лик и Кој со нивното прво вдишување воздух им даде и егзистенција и импулс кон заедништво со Бога. Во овој акт на создавањето, во секој случај, Џеферсон правилно ги лоцира (а тоа беше и смислата на Американскиот народ) не само изворот на внатрешната с'рж на човечките права: ". . . и надарени од нивниот Творец со одредени неоттуѓиви права, вклучувајќи ги. . . ", туку исто така и перспективата на историјата на провидението: "Кога во текот на човековите настани. . . ";- Американците беа свесни дека создаваат нешто "ново": нов свет, нов поредок, нова наука за политиката. Како деца на Создателот, тие не чувствуваа никакво табу против оригиналноста; напротив, тие неа ја сметаа за свој повик.

ОТЕЦ, СИН И СВЕТ ДУХ

Кога Исус зборувал за Бога, Тој зборувал за единство на три личности во една. Ова значи дека, во Бога, мистеријата на постоењето и

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

мистеријата на заедништвото се едно. За разлика од Грците, како што се Пармедидес, Платон и Аристотел, кои учеле за Бог или Ноус како Еден, кој живее во осамена изолација, Христијанскиот свет беше учен да мисли на Бог како на единство од три. Со други зборови, мистеријата на заедништвото или заедницата, е иста со мистеријата на постоењето. Очевидниот факт дека ние сме живи доаѓа од над нас во самракот на еден есенски ден, кога, одејќи преку полето со пченка, во остриот звук на вечерниот воздух чуеме полетување на чавки кон небото. Тогаш, можеме да застанеме малку за да се почудиме, во восхит и благодарност. Можело толку лесно да не сме биле, а сепак сме- барем за овие нежни моменти. Наскоро, друга генерација ќе дојде на нашето место, и ќе чекори по истото поле. Ние искусуваме чудење за очигледниот факт: Во овој момент, ние сме. И исто така ние го сфаќаме фактот дека ние сме дел од еден долг процес во човековата заедница низ времето: и дека ние сме, поради милоста Божја, едно со Бога. Да се постои е веќе нешто на кое треба да се чудиме: толку големото заедништво е дури и повеќе за чудење. Нашата зачуденост не е само удвоена; таа е квадрирана, бесконечно умножена.

Ова признавање на Тројството не е без значење за политичката економија. Прво, тоа не инспирира со нов респект за еден идеал на заедница кој не може често да се најде на оваа Земја, заедница во која што секоја личност е одделна, различна и независна, па сепак, во која има, и покрај тоа, заедништво. Тоа не учи дека односот помеѓу заедницата и личноста е многу подлабок и побогат отколку што ние би можеле да замислиме. Христијаните не треба едноставно да се изгубат себе си во заедницата, оставајќи нивната личност и независност да се стопат во еднообразно масовно движење. Напротив, Христијанството нас не учи дека во вистинската заедница, различноста и независноста на секоја личност се исто така од суштинско значење. Личностите го

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

достигнуваат нивниот целосен развој само во заедница со други луѓе. Без оглед на тоа колку високо развиен(а) во себе би можела да биде, една целосно изолирана личност, одделена од другите, се смета за нешто како монструм. Паралелно на тоа, заедницата која одбива да ја признае автономијата на индивидуалните личности, често ги користи поединците како средства за "општото добро", наместо да ги третира личностите како крај во самите себе. Таквите заедници се насилни и тирански.

Христијанството, накратко, го отвора идеалот на католичноста која што секогаш била знак за вистинско Христијанство. Катхолике значи целото човештво, целиот човечки свет. Во овој свет, личностите, па дури и културите, се различни, и имаат своја сопствена автономија и го бараат нашиот респект. Е плурибус унум. Многуге формираат едно; но едното не ги стопува многуге во најмалиот заеднички делител. Многуге ја задржуваат својата индивидуална виталност, и за ова тие ѝ искажуваат благодарност на заедницата што им дозволува, всушност ги поттикнува, да го прават тоа. Личноста и заедницата мораат да бидат дефинирани во смисла на една за друга.

ДЕЦАТА НА БОГ

Во Платоновата Република, граѓаните биле поделени на овој начин: Неколкумина биле од злато, малку поголем број од сребро, а најголемото мнозинство од олово. Последните имале души на робови, и според тоа, правилно биле поробени. Само луѓето од злато вистински заслужувале да бидат третирали како крај во самите себе. За Јудаизмот и Христијанството, напротив, Господ Кој го направил секое едно дете им дал вредност и достоинство на секое од нив, без обзир на тоа колку е тоа слабо или ранливо. "Што ќе му направите на последниот од нив, Ми правите Мене". Бог се идентификувал Себе Си со најскромните и најранливите.

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

Нашiot Создател не знае секој од нас по име, и ја разбира нашата сопствена индивидуалност со многу поголема острина и од нас самите; на крајот на краиштата, Тој не направи. (Тома Аквински еднаш напишал дека Бог е бескраен, па така кога Тој создава човечки суштества во Неговиот лик, Тој мора фактички да создаде еден бесконечен број од нив за да ја отслика сопствената бескрајност.) Секој од нас одразува само мал фрагмент на Божјиот идентитет. Ако еден од нас е загубен, ликот на Бог којшто требало да биде одразен од него е исто така загубен. Ликот на Бог одразен во човекот тогаш станува искривен.

Во овој поглед, Јудаизмот и Христијанството на сите човечки суштества им доделуваат фундаментална еднаквост во очите на Бог, без оглед на нивниот талент или служба. Оваа еднаквост се појавува бидејќи Бог навлегува под секаков вештачки чин, чест или служба, кои што на површина можат да се разликуваат едни од други. Тој гледа преку тие нешта. Тој гледа внатре во нас. Тој не гледа нас какви што сме во нашата уникатност, и тоа е таа уникатност што Тој ја вреднува. Ајде да ја наречеме оваа форма на еднаквост со едно тромо, но корисно име, еднаквост-како-уникатност. Пред Бога, ние имаме еднаква тежина во нашата уникатност - не затоа што ние сме исти - туку затоа што секој од нас е различен. Секој е направен од Бога според оригинален дизајн.

Оваа концепција на еднаквост-уникатност е доста различна од модерната "прогресивна" или социјалистичка концепција на еднаквост-едноличност. Христијанскиот поим не е порамнувачки поим. Ниту пак тој се радува на еднообразноста. Напротив, тој се обидува да сврти внимание на, и да му даде респект на, уникатниот лик на Бог во секоја личност.

Во поголемиот дел од својата историја, Христијанството, како Јудаизмот, цветало во хиерархиски општества. Додека тоа признавало дека секоја поединечна личност живее и работи во видокругот на

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

Божјиот суд и поеднакво е суштество создадено од Бога, Христијанството исто така се радувало на разликите во нас и меѓу нас. Бог нас не не направи еднакви во талент, способност, карактер, професија, звање или среќа.

Еднаквост-уникатност не е исто што и еднаквост-едноличност. Првата го признава нашето право на уникатен идентитет и достоинство. Втората сака да го одземе она што е уникатно и да го присоедини кон еднообразноста. Поради тоа, модерните движења, како социјализмот, го зедао оригиналниот Христијански импулс на еднаквоста, којшто тие го наследиле, и го деформираа. Како Христијанството, модерните социјалистички движења ја одбиваат класификацијата на граѓаните на злато, сребро и олово, како во шемата на Платон. Но, бидејќи тие се материјалисти во коренот, нивниот традиционален импулс е да ги потиснат луѓето, да ги стават сите на исто ниво, да присилат на еднообразност. Оваа програма е непопустливо насилна, непријатна и депресивна.